

RIKSDAGSHUSETS LÅNGA TRAPPA

● "Jag älskar att kämpa", säger Margit Borg-Sundman.

Hon är känd i Finland för att våga säga vad hon tänker. Om sina 18 år i riksdagen säger hon nu: "Med åren blev partiernas program allt mera lika varandra, men trots det blev partigränserna samtidigt skarpare. Det kunde tom hända att något parti röstade emot ett förslag de ansåg vara rätt bara för att det kom från ett motsatt parti. I allmänhet anses öarlighet och själviskhet vara negativa egenskaper, men gruppöarlighet och gruppsjälviskhet betraktas ofta som dygder."

□ Många journalister har under årens lopp intervjuat Margit Borg-Sundman i hennes lilla, välbesökta hem på Oksanenkatu i centrala Helsingfors. En av dem kallade henne för "en av den finska riksdagens tre grand old ladies". De två övriga var Hertta Kuusinen, under flera decennier en av landets mest omtalade kommunistiska politiker, och Finlands ambassadör i Norge under 60-talet, Tyyne Leivo-Larsson.

Margit Borg-Sundman är också ett namn utanför riksdagen och långt utanför landets gränser. Hon har verkat i nordiska rådet och lägger stor vikt vid det nordiska samarbetet, "särskilt för oss i Finland".

Under två decennier ledde hon de finska kvinnoorganisationernas centralförbund, som räknar 400.000 medlemmar, och under nio år var hon vice ordförande för dess internationella motsvarighet, the International Coun-

STORBRIANNIEN, SAMVÄLDET OCH EN OTÄLIG VÄRLD

är temat för en internationell konferens för moralisk upprustning i London 27 maj—5 juni. Vid samma tidpunkt väntas deltagare till London för samväldskonferensen strax före drottning Elizabeths 25-årsjubileum som regent. I inbjudan till den internationella konferensen påpekas att Storbritannien skulle kunna visa att verklig försoning är radikalare än konfrontation. Bland ämnen som skall behandlas märks 1) Ett större mål för industrin — ett socialt kontrakt med tredje världen? 2) Osjälviska människor — den moderna undervisningens slutprodukt? 3) Det fler-rasiga samhället — hinder för eller möjlighet till framsteg?

cil of Women. Sitt sista uppdrag i ICW utförde hon i Bangkok i Sydostasien.

Visserligen bär henne apostlahästar-na inte längre som förr, men aposteln i henne sitter fortfarande kvar på hästryggen. Det är alltid fart omkring henne. Den som rör sig i hennes närhet när hon sätter igång får försöka hänga med.

Nyligen lämnade hon Helsingfors stadsfullmäktige efter tjugo års tjänst. Man kan tryggt säga att hon fullgjort sin del av ansvaret. Senare i år fyller hon 75. Men det tycks inte ha dämpat arbetslusten. Nu ägnar hon sig bla åt att inspirera olika pensionärsgrupper till ett aktivt engagemang i samhället.

Och den fjärde ännu opublicerade delen av hennes memoarer ligger färdigskrivna. Den har typiskt nog fått titeln "Kampen fortsätter". Namnen på de tidigare delarna berättar också något om människan Margit Borg-Sundman — "Livet är intressant", "Barnbrytningsarbete" och "Gränser och gränsgenombrytningar".

Någon utpräglad partipolitiker har hon väl inte varit. Betecknande nog var det två partier som första gången bad henne ställa upp som riksdagskandidat. Hon valde att representera samlingspartiet. I politiken liksom tidigare är det framför allt kvinnofrågorna liksom barna- och socialvården hon ägnat sitt intresse. Hennes bok "Barnårens problem" har använts som lärobok vid Finlands universitet och lärarhögskolor.

Margit Borg-Sundman

Vad var det som väckte hennes sociala intresse?

— Det var en episod när jag var barn. Pappa var präst på landet. En dag sade min mor: "Nu har en av prästgårdens torpare haft eldsvåda. Hans barn har inga kläder. Margit vill du ge. Du har ju ändå två klänningar."

Jag var det åttonde av nio barn och hade alltid fått de andra syskonens avlagda kläder. Och jag hade en klänning som jag avskydde. Så jag sprang genast efter den: "Den här ger jag så gärna."

Min mor tvang mig aldrig till nånting. Men hon sade: "Du tycker inte om den här klänningen?" — "Nej, det gör jag inte!" — "Hur skulle då den andra flickan tycka om den?" Så tittrade hon långt på mig och sade: "Tänk om hon skulle tycka bättre om den andra klänningen."

Mors blick gjorde att jag tog den vackra klänningen som jag älskade och

Forts. sid. 6

valet i Indien

□ Indien styrs inte längre av Indira Gandhi och kongresspartiet. Ett regimskifte inträffade vid valet i mars, något som verkat otroligt ännu för ett halvår sedan. Undantagstillståndets tryck mot frihet och mänskliga rättigheter hade hårdnat under de tjugo månader det varade.

Dagens Nyheters signatur OS skrev i en ledare efter valet: "I en kritisk stund har Indiens demokrati som vi så ofta uttalar oss förklenande om faktiskt fungerat."

Hans Janitscheck, fd generalsekretär i Socialistiska Internationalen, kommenterade: "Ett genombrott för demokratin som kommer att ha konsekvenser för tredje, andra och första världen. Demokratin som tycktes vara på defensiven rycker nu fram igen."

Det amerikanska Time Magazine gav en bild av jublande Janata-supporters med texten: "Ingen kan säga att lantbefolkningens stora massor enbart tänkte på mat och inkomst utan att bry sig om demokratis välsignelser."

När detta går i tryck befinner sig den nya indiska regeringen mitt i det mödosamma vardagsarbetet. Ett val som leder till regeringsskifte löser inte automatiskt några problem, det håller vi på att lära oss i Sverige.

Men ändå finns det anledning att stanna till och reflektera över det som hänt i världens två folkrikaste demokratier, Indien och USA. Bägge länderna har fått nya folkvalda regeringar som ersatt ett korrumperat ledarskap.

Korruptionen har gjort insteg när de maktavande gjort felsteg som de ansett sig behöva överskylla med alla medel. Nixons Watergate och Indira Gandhis valfusk ledde in på en väg som slutligen berövade dem den makt de ville tilltvinga sig. De stupade båda på sin blindhet inför moraliska frågor. "Hon (Indira Gandhi) kände inte på sig att nationens flertal faktiskt brydde sig om att ett antal friheter förkvävdes", kommenterade Dagens Nyheter.

Bröd och yttrandefrihet

Mitt i den mörkaste tiden under undantagstillståndet riskerade Rajmohan Gandhi sin egen frihet och tidskriften Himmats existens genom att publicera ett flertal artiklar i vilka han gick på kollisionskurs mot den indiska regeringens sätt att tänka. En av artiklarna, som återgavs i Ny Värld i Bild nr 11 1976, hade rubriken Bröd eller yttrandefrihet.

Rajmohan Gandhi bemötte där utrikesminister Chavan, som hade sagt: "Bara en liten minoritet ber om yttrandefrihet, drivna av egoistiska intressen. Men vad mannen på gatan vill ha är mat och bara mat." Redaktör Gandhi svarade: "Argumentet att de indiska massorna behöver mat och inte frihet... det argumentet användes av den engelska regimen när den försökte hålla sig kvar i Indien. (Mahatma) Gandhi och hans kolleger hade en avvikande mening. De trodde att friheten var väsentlig för massorna och att indierna var i stånd att livnära och styra sig själva. Låt vårt lands målsättning bli en kombination av mat och frihet."

Med dagliga risker för egen personlig frihet och säkerhet var det Rajmohan Gandhi och andra modiga människor som höll kravet på mänskliga rättigheter och demokratisk frihet levande under en svår tid. De visade sig bättre ha förstått vad som rörde sig i det indiska folkdjupet än maktens och den kallhamrade materialismens förespråkare.

"När Gud vill rädda ett folk, räddar han det merendels genom folket självt", yttrade en svensk folkrörelse-pionjär, Peter Wieselgren, på 1830-talet. Detta kan sägas få en viss återklang i Indien på 1970-talet i Neerja Chowdhurys ord i Himmat efter valet: "Aldrig mer skall det nu kunna sägas att de fattiga och underutvecklade som kämpar för sitt nästa mål mat inte uppskattar friheten eller förstår vad som står på spel i demokratin." ■

— z —

Nyckeln till alla hemligheter ligger i gräset i hallonbacken, skriver Edith Södergran, den moderna finlandssvenska lyrikens förgrundsgestalt.

Många finlandssvenska diktare har rört sig mellan hallonbacken och skärgårdskobben, mellan sommaridyllen och vinterkrigskölden. De har arbetat vidare i Runebergs eller Topelius' efterföljd. Men det finns också de som har rebellat mot tradition och fastlåshet. De har vandrat ut på andra vägar, gallrat och röjt med sina egna skarpeggade handyxor.

Och det inre landskapet? Överraskande förtegn är de flesta, trots sin ordkonst. Metafysiska spekulationer, andliga frågeställningar är sällsynta.

Men en lågmäld ton av äkta lyssnande tränger igenom hos flera av dessa lyriker. Deras dikter får en prägel av tidlöshet och förväntan.

Rabbe Enckell manar: "Du måste gå till ditt själv utan att veta om det."

Edith Södergran: "Det finnes ingen som har tid i världen än Gud allena."

Lyssnande lyrik

Elmer Diktonius låter sig omslutas av kvällsstämningen: "Och man skriver så tyst vad man känner, / så tyst / som av andakt."

En av den finlandssvenska lyrikens flitiga är Viola Renvall, som utkommit med en diktsamling vart fjärde eller femte år — ibland oftare — sedan 1929. I svenska psalmbokens nya tillägg förekommer hon med en finstämd psalm om överlåtelse (706), och man möter henne då och då i antologier.

Viola Renvalls senaste diktsamling kallas Höstens glädje (Holger Schildts förlag 1976). Lyssnandets erfarenheter är ett bärande tema, enligt titeldikten på bokens omslag. Förspel i liknande tonarter hörde vi i samlingen Vårfrudag (1972), där författarinnan fört ett och annat samtal med Vår Herre vid köksbordet:

Var dag säger du till mig,
att jag inte skall tala så mycket själv,
också lyssna.

Det är mycket svårare att lyssna —
Idag skall jag be dig lära mig
lyssnandets konst.

Den brutna kontakten

Lyssnandet i den riktningen, den vertikala, om man så får säga, är den enkla förutsättningen för kommunikation i annan riktning. "Du-lyssnandet" finns där, den viktiga kontakten till medmänniskan. Den kontakten blir så lätt och så ofta bruten av okänslighet, maskering och självupptaget ordsvall.

Men kärvt och knapphändigt, och ändå ömsint för Viola Renvall oss in på ett av dessa lysande och lyssnande spår i dikten Samtal: ▶

Elden brinner än

□ Knappa två år efter bortgången av den finske konstnären, professor Lennart Segerstråle har nu verk ur hans mycket omfattande produktion samlats till en utställning i Helsingfors. Det är konstnärens hustru Marie-Louise och andra anhöriga som gjort urvalet. Det tidigaste verket på utställningen är daterat 1914, alltså av en 22-åring, det sista 1974, av 82-åringen.

Ättio tavlor har fått plats på väggarna i Galerie Hörhammer. Tillsammans med fotografiska reproduktioner av Segerstråles många freskomålningar i flera länder — tre i Sverige — ger de en fascinerande överblick över hans utveckling. Samtidigt visas i en annan hans rikhaltiga grafiska produktion

Lennart Segerstråle började med att studera naturen och den finska faunan. Det var framför allt fåglar han närmande sig med den tålmodige iakttagarens skarpblick. Ett av de första motiven man stannar inför är den 1916 målade Ensam svan. Dess rygghjädrar, belysta av ett solknippe, blixtrar till mot den gråa vattenspegeln, när den med kraftfulla vingslag lyfter. Den intensiva ljusförmimmelsen i den här tavlan skulle återkomma ofta och bli ett ledmotiv i Segerstråles konst. Likaså svanen, svannarna. Bara på utställningen finns Simmande svanar (1923), Svanar i tidig morgon, Lyftande svan, Brusande vingor och Vårens svanar (1965).

Det är naturälskaren som fascineras av den dynamiska kraften, av gracen och av samspelet mellan djuren i flykten. Men det är mer. I en kommentar till den sistnämnda målningen säger konstnären själv: "Vårens svanar får gälla som symbolen för friheten. Ljuset, glädjen och tacksamheten, för ett liv som har nått friheten och med frihetens vingar flyger den rätta kursen mot ett utsatt mål, dit allt inom oss strävar."

Mera sällan gör sig det impressionistiskt fångade ögonblicket gällande i

hans människoskildring. I den stramt hållna Näten granskas liksom i Dunplockning finns människorna där främst som delar av ett större sammanhang. Rörelserna är inte omedelbara, de är utformade för att symbolisera ett skeende, en tanke bakom det näraliggande. Redan i de här tidiga verken träder förmågan till "monumentalt seende och tänkande", som utmärker Segerstråles viktigaste insats, i dagen. Det är vördnaden för den mänskliga storheten eller storheten i de enkla gärningarna som kommer en till mötes.

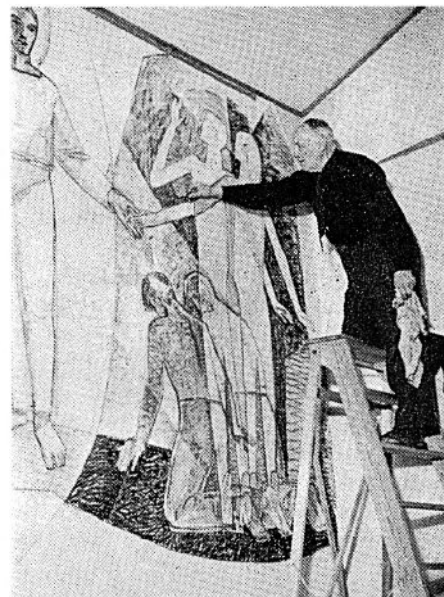
Bäst upplever man det inför den stora duken Havets Pietà. Fiskarbyns kvinnor står beredda att lägga svepningen över en man, en bror eller en son som blivit havets offer. Genom kompositionen växer scenen. Den blir till en sinnebild av allt det oförståeliga lidande som drabbar människors liv men också beslutsamheten att gå vidare trots hårda slag.

Det tidigare citerade uttalandet av Segerstråle knyter an till en personlig livsåskådning. Men det anspelar också på det finska folkets historia. Han är ju också den som genom konsten kanske mer än andra tolkat sitt folks frihetskamp, bl.a. i de mäktiga freskerna i Finlands bank, "Finland vaknar" och "Finland bygger". De målades mitt under brinnande krig. Tidvis assisterades konstnären av sin son Ulf, som senare stupade vid fronten. Av honom finns ett av de mest uttrycksfulla porträtten på utställningen.

Människans villkor

Men Lennart Segerstråle sträckte sig längre än till att tolka det egna folkets frihetskamp. Genom sin intensiva inlevelse i kampen mellan ondskans och godhetens krafter, mörker och ljus, våld och kärlek som realistiska valmöjligheter för individer och folk sprängde han gränsen för det nationella och engagerade sig i människans villkor i världen.

Bara en målning skall här nämnas. Det är "Taggtråd eller försoning" med motiv från rasförtryckets Afrika. Segerstråle väjer inte för att skildra förtrycket. Men han nöjer sig inte med att protestera mot det. Genom Kristusgestalten som av koncentrationslägrens taggtråd virar en törnekrans om sitt eget huvud visar han på en väg till en

Lennart Segerstråle under arbete på en av sina monumentalmålningar.

försoning som genomgripande transformerar *allas* livsvillkor. Den inte bara befriar individen utan förändrar de sociala förhållandena.

Chefen för Ateneum, Finlands nationalmuseum för konst, dr Sakari Saarikivi skriver i ett fint förord till utställningskatalogen: "Segerstråle såg konsten som en samhällsbyggande kraft, vilken gav människorna tro på en ljusare framtid... Detta var inte något teoretiskt ställningstagande. Han hade kommit till det via tunga personliga prövningar och det gav honom själv tro och kraft att fortsätta på den inslagna vägen mitt bland alla svårigheter och växlande konstuppfattningar."

Minnesutställningen kan bidra till att Finlands folk bättre förstår storheten hos denne landsman — och världsmedborgare. I Sverige har vi ännu inte gjort det, och man önskar att vi skulle få tillfälle att möta honom i en utställning på Nationalmuseum eller i en liknande passande inramning. Och att detta sedan följdes upp av ett bokverk om hans konst, som kan nå ut till vidare kretsar.

Det brann en eld i Lennart Segerstråle som i sin sanningsökande intensitet, sitt etiska allvar och sin mänskliga värme har få motstycken. Genom hans verk brinner den fortfarande. Hans konst är inte alltid lättillgänglig. Men manne den inte mer och mer skall visa sig höra till den oundgängliga. ■

F. H. W.

Säg ingenting mer.

Låt mig lyssna.

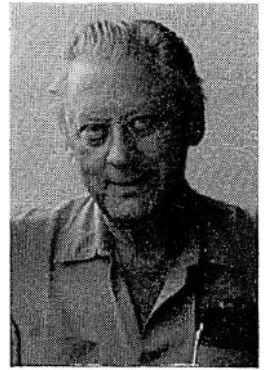
Det finns bakom dina ord något, som du aldrig säger.

Men jag tror att jag kan höra det, bara jag får tid att lyssna, och du upphör att tala.

Det är din tystnad som angår mig.

Gerd Jonzon

Svensk folkrörelseexport till Afrika

Kalle Johansson

Folkrörelsernas mål och mening i framtiden diskuteras på olika håll. Och framtidsstudien "Idé på sikt — 1995 är nära" har presenterats av en arbetsgrupp inom nykterhetsrörelsen och frikyrkosamfundet.

Här följer en intervju med Kalle Johansson, Norrköping, vars engagemang i och erfarenheter från de svenska folkrörelserna har lett honom ut i världen till flera års insatser i Afrika.

Man märker att man sitter tillsammans med en ABF-man, en föreläsare och studieinstruktör. Med skicklighet och inlevelse berättar Kalle Johansson om utvecklingen i Sverige och världen under detta århundrade och väver samtidigt in sitt eget liv i de stora sammanhangen.

— När jag växte upp, så var vi en stor familj med 7 syskon, och vi bodde i den del av Norrköping, som fick namnet Kanada. Det var gamla slumkvarter, som sanerades, och dit flyttade man eländiga och förfallna människor, som då blev "nybyggare i Kanada". Och mitt ibland dessa bodde då vi, och där grundlades mitt sociala patos.

Jag fick sluta skolan tidigt eftersom alla behövde bidra till försörjningen. När jag var 13 år började jag att arbeta i en karrosseriverkstad, där vi gjorde lastflak och annat. Det var ett hårt arbete och långt ifrån hemmet. Sedan kom perioder, när jag var till sjöss ett tag, och det varvades med arbetslöshet och tillfälliga jobb och så småningom kom jag in på "textilen" som hjälpare åt montörer.

"Väldiga diskussioner"

Vi hade en fantastiskt god sammanhållning i familjen, och min äldste bror, som är 73 år nu, förde mig in i böckernas värld. Eftersom han var sjuk ett tag fick jag hämta böcker åt honom, och det var framförallt filosofi, historia och psykologi, som vi då läste och sedan diskuterade. Men ämnen som arbetarrörelsens historia och internationell socialism kom också med, och ofta blev det väldiga diskussioner hemma.

Sedan 1936 har jag haft mycket nära kontakt med ABF, och särskilt händelserna i Spanien då gjorde att mitt engagemang i världen blev mycket

starkare. Året därpå fick jag ett stipendium från LO att besöka Nordiska folkhögskolan i Genève, och där kom jag i kontakt med de krafter, som kämpade för att hjälpa den lagliga regeringen i Spanien. Tillsammans med en norsk kamrat tog jag också värning i den internationella brigaden, och kom hem igen 1938.

Då fick jag jobb på en skofabrik och blev så småningom fabrikschef. Men det visade sig snart att det inte var någon större framtid för skoindustrin och fabriken lades ner efter ett tag, och jag blev heltidsanställd inom ABF.

Under slutet av 50-talet och början av 60-talet kom de olika afrikanska ländernas frigörelseprocess, och då kom jag mer och mer i kontakt med internationella problem. 1967, då jag var ABF-instruktör i Östergötland, så fick jag chansen att åka med en SIDA-grupp till olika arabländer vid ett tillfälle och senare också till Östafrika, bl.a. Tanzania.

Jag träffade då i Moshi i norra Tanzania svenska kooperatörer, som hade jobbat därnere några år och gjort ett väldigt fint arbete. Men nu behövde de förstärkning, och de sade till mig att det var dags för mig att komma ner och hjälpa till.

Jag var tveksam först. Jag hade ju en relativt bra sysselsättning hemma med föreläsningar och cirklar och organisationsarbete i Östergötland. Men innerst inne kände jag ju, att nu skulle jag göra en större insats än att bara hålla på inom mitt eget län och mitt eget land.

Wienerbröd och internationell solidaritet

Men bidragande till att jag beslöt mig var också att jag fick en ganska från utmaning. En av dem, som jag

hade träffat under mitt besök i Tanzania, ringde upp mig, när han kom till Stockholm och pratade om arbetet därnere.

Han sade då bl.a.: "Du är ute och pratar om internationell solidaritet och folkens utveckling. Det gör du genom att sitta i en bra bil, på bra vägar, och åka till bra lokaler och dricka kaffe och äta wienerbröd. Det är inte särskilt spännigt. Men kom hit ner och bryt mark och visa att du verkligen menar någonting med din internationella solidaritetsförklaring."

Så 1967 tog jag anställning som studieorganisatör i Tanzania, och fick som arbetsområde Mtwara-regionen, som är den södra provinsen, som gränsar till Mozambique, och som då var den mest eftersatta provinsen i landet.

Kooperativer i Tanzania

Här arbetade jag till 1969, bl.a. med att organisera bönderna i små kooperativa organisationer, så att de bättre skulle kunna utnyttja de naturliga resurserna. Det här gav eko över hela landet och så småningom täcktes hela Tanzania av instruktörer, som arbetade på det här sättet efter en uppjord plan.

Efter några år i Sverige fick jag 1974 ett erbjudande igen att fara till Afrika, denna gång till Zambia, för att där göra ungefär samma arbete, som jag hade gjort i Tanzania. Och så bar det iväg igen, och jag var där ute till slutet av förra året.

Sverige är ett folkrörelseland, och det gör att vi har ett djupare ansvar och att vår förpliktelse både mot folk i vårt eget land och omvärlden har ökat. Vi har de materiella förutsättningarna med en av världens högsta bruttonationalinkomster per capita och år, men jag tycker ofta att vi har för kortsiktiga mål. ▶

ETT TVÅRSNITT AV "VANLIGA" MÄNNISKOR

från England, Frankrike, Holland, Italien, Nordirland, Sverige och Tyskland inbjuder till en konferensvecka i Caux 30 juli—6 augusti. Temat är:

Vad kan den enskilde individen göra...

— för att demokratin skall överleva och utvecklas

— för att medverka till en ny världsordning.

I inbjudningsbrevet står det bl.a.: "En ny världsordning måste komma till stånd. Sker icke det kommer den växande ekonomiska klyftan mellan länder att leda till en världskatastrof.

Vi ser i demokratin icke enbart ett politiskt system, utan också en förpliktelse för livet, där man är redo att tjäna och dela med sig — också i förhållande resten av världen. Erfarenheterna vårt land liksom från andra länder, att vanliga människor kan inspireras att påverka samhällsutvecklingen, enskilt och genom sina organisationer.

Har du familj är den också välkommen. Vi tror att deltagare i alla åldrar kommer att finna något som intresserar dem och få en trevlig och lärorik vecka."

I RYKANDE SNÖSTORM

Inleddes på skärtorsdagen ett träningsläger för moralisk upprustning i Sävar nära Umeå. På långfredagen reste tio pojkar från Boden, Göteborg, Karlstad, Lidköping, Tärendö och Sävar i skotrar över isen till Holmön ute i Kvarken. Där diskuterades ämnen som "Tuff?", "Vad man gör under en dag i Caux — Vad man borde göra under en dag i Caux". Samtalen varvades med kyrkobesök, skidåkning, bordtennis och lekar.

Den kortsiktigheten kommer att medföra, att folk förlorar intresset för vad som sker ute i världen, fastän vi veta att vi är en del av det stora sammanhanget.

Och detta att väcka folks uppmärksamhet, och man kanske vågar säga samvete, om den förpliktelse vi har för U-länderna, det är det, som jag vill ägna mig åt nu.

Det som här i Sverige var en utopi förr i tiden, drömmarna om en bättre tid, det har ju nu blivit verklighet, som t.o.m. tagit sig uttryck i lagparagrafer. Tänk om vi nu kunde föra över något av detta till andra länder. Och om den solidariteten, som ju har varit en grundsten för hela det svenska uppbyggnadsarbetet, kunde få internationell betydelse och räckvidd, då tror jag att de svenska folkrörelserna har tagit ett steg in i en ny dimension.

Intervjuare: Nils-Erik Särnbrink

Brev från läsekretsen:

Vad svarar man?

□ Göran, 13 år, kommer inrusande och frågar farmor: "Får jag bo hos Gunnar och Lena en vecka? Deras föräldrar skall resa utomlands, och Lena har en flicka som skall bo där också."

Jag tänker efter, innan jag svarar: "Jag kan inte lova det. Visserligen är jag i mammas ställe, medan hon är på semester, men vi får tala igenom det, då pappa kommer."

När pappa kom, frågade Göran om han fick bo hos Gunnar och Lena. Svaret kom spontant: "Det skulle jag aldrig ha fått för min mamma och pappa." Göran frågade: "Farmor, varför fick inte pappa det, när han var i min ålder, och vad skulle hända om jag skulle bo där?" — "Just det, Göran", svarade jag. "Ingen vet vad som skulle hända och det är det som är det farliga. Ingen människa förstår riktigt varför hon första gången började röka eller började med sex eller narkotika. Men när hon blir slav under det, vet hon att det var tillfällena när hon var ung som var orsaken till att det blev en vana. Man måste lära sig att säga nej till frestelserna. Det är det skydd som vi kan ge av vår egen erfarenhet. Jag förstod inte heller, när jag var ung,

vilka krafter som kom upp inom mig när tillfällena gavs."

Det blev mycket tyst och stilla, och efter en lång stund sa Göran: "Det känns som om man inte har nåt att säga eller lägga till."

"Ja, Göran, precis så har farmor känt det många gånger, när Gud eller någon människa hjälpt mig att se vad som är rätt. Jag har stått vid en korsväg. Jag har bara att välja själv. Jag har innerst inne vetat vad som är rätt och vad som är fel i den stunden. Och nu står du precis där vid din korsväg. Det står dig fritt att välja fel eller rätt."

Återigen blev det alldeles tyst. Min son bröt tystnaden med att säga att Gunnar får bo här.

Alldeles tyst igen. Så säger Göran: "Jag skall säga till Gunnar att jag inte skall bo där."

Görans ansikte lyste som om han gjort mål i en fotbollsmatch. Han var fri, glad och lycklig och vi kände att vi kommit närmare varandra alla tre. Är det så enkelt tredje generationen skulle få det om vi själva vill stå för absoluta normer? ■

Farmor

Svenska i Australien

□ Armagh, centrum för moralisk upprustning i Stilla havsområdet, ligger i Australiens näst största stad Melbourne. Armagh har tillbyggt med bl.a. ett nytt härligt kök som just är färdigt. Vi är 20 personer som bor här.

Stan Shepherd är en australisk fackföreningsman som i många år arbetat med moralisk upprustning i Asien. Han och hans fru Aileen hade tanken att de skulle vilja träna ungdomen i ett "effektivt sätt att leva", ge dem kunskap om den värld vi lever i och om vad var och en av oss kan göra för att förändra det som är fel. De ville träna oss att bli revolutionärer, fast med en annan betydelse än vad man vanligtvis lägger in i ordet — en positiv, uppbyggande, kärleksfull revolution som börjar i varje människas hjärta. Vi är 15 stycken från Australien, Nya Zeeland, Papua-Nya Guinea, Taiwan, Malaysia, Japan, Danmark, Norge och Sverige.

Vi börjar varje morgon klockan 9 med nyheter och presentation från våra olika länder. Det är otroligt vad mycket jag lärt mig om Sverige sen jag kom hit! Vi hörde på föredrag om t.ex. Jesus Kristus, hans budskap och verk, familjen — dess uppgift och hur man kan lösa familjeproblemen genom är-

lighet, omsorg och osjälviskhet, fredsrörelsen i Nordirland, frihet — politisk och personlig, vad den innebär, klyftan mellan fattiga och rika, arbetarrörelsen i Australien, Mahatma Gandhi.

Vi var på studiebesök bl.a. till en fabrik och ett universitet. En flicka som tillhör urbefolkningen i Australien deltog i kursen, och hon och hennes mamma inbjöd oss till sin klubb en kväll. De har en svår situation. De lever med två helt skilda kulturer. Identitetsproblemet yttrar sig ofta i sprit och knarkmissbruk, kunskapsnivån är låg och språkproblemen stora. De har cirka 300 språk, och i många delar av landet talas enbart stamspråket, medan de i andra delar, särskilt städerna, talar bara engelska.

Den första månaden slutade med att vi deltagare ledde ett möte och berättade om våra upplevelser och sjöng sånger från våra olika länder. Det var mycket som kom fram direkt från hjärtat. Jag känner personligen att jag vill använda mitt liv i Guds tjänst och söka hans vilja i alla sammanhang. Grundproblemet i världen och vårt eget land är själviskheten, och den måste brytas först och främst i mitt eget liv.

Anette Hellekant

"...men du förstår inte politik"

Från sid. 1

gav den åt flickan. Det är det första minne jag har av att tänka på andra. Jag tror att det här var nånting avgörande för mig.

Brobyggare

En annan händelse som betydde mycket inträffade när jag var 15 år under frihetskriget-brödrakriget (jag måste använda båda namnen). Jag satt en gång med en klasskamrat vid hjältegravarna. Tillsammans tog vi en helig ed att vi skulle ge våra liv till att bygga broar mellan de två grupperna som bekämpade varandra under det kriget.

Och när jag kom till riksdagen hoppades jag att jag skulle kunna bli en brobyggare. Men jag var det inte.

Men en dag när jag kom till riksdagshuset trappa — det var 1951 — stod där en student och väntade på mig. Jag kände honom mycket litet. Och han sade: "Vi, Finlands ungdom, vill inte ha detta fina riksdagshus som ett hus av själviskhet, oärlighet, maktlystnad och orena motiv."

— Kom han bara fram och sade så direkt till dig?

— Ja, det gjorde han. Jag hade hemskt bråttom. Men som politiker tänkte jag att jag ju måste lyssna på honom. Han kanske redan nästa år var väljare. Och för att vara artig frågade jag hur han fått sådana tankar.

Han sade att han just kommit från Caux och berättade vad det var.

Jag gick hem och tänkte på vad han hade sagt. Och plötsligt fick jag en brinnande lust att själv resa till Caux, centrum för moralisk upprustning i Schweiz. Där lärde jag mig ffg att det är "inte vem som har rätt utan vad som är rätt" och jag fick höra om de fyra absoluta normerna ur bergspredikan.

Jag var ju kristen, söndagsskollärare och vad som helst. Men nu först förstod jag att min kristna tro måste bli ett konkret kristet handlingssätt i politiken, just där jag var. Jag hade läst bergspredikan och mumlat "Fader vår" med barnen jag vet inte hur många gånger: "Ske din vilja, såsom i himlen, så ock på jorden . . . så ock på jorden". Den bönen var menad också för oss politiker.

Men den har varit mycket svår att tillämpa, och jag har syndat emot den ofta.

Men jag har också haft stort stöd av mina vänner. En gång hade jag bjudit in två unga flickor att lyssna på debatterna från riksdagsläktaren. Efteråt påpekade de för mig hur jag uppträtt och spritt en negativ atmosfär kring mig. "Kattens, flickor", tänkte jag.

"Här bjuder jag upp dem till riksdagen och så grälar de på mig."

Men det här betydde oerhört mycket. Det är små saker som betyder mycket. Sen dess när jag blev riktigt arg och ville säga något stygt från talarstolen till det motsatta partiet eller någon i mitt eget parti, tittade jag plösligt upp mot läktaren. Det var som om mitt samvete skulle sitta där. Minnet av flickorna satt där. Och då hejdade jag mig automatiskt. Jag sade nog vad jag ville säga men på ett annat sätt.

Tonen — inte ordet

I politiken är det inte så mycket vad man säger som hur man säger det. Man kan ärligt säga sin åsikt och opponera sig mot en annan men det är sättet som skapar den negativa eller den positiva atmosfären.

En gång var jag förfärligt arg på ett annat parti och särskilt på en person i det partiet. Och jag grälade på den människan i riksdagskorridoren. Följande morgon, när jag skulle lyssna till Gud, så kom bara den människans namn i mina tankar. Jag försökte få något annat och finare för dagens program men fick *bara* hennes namn. Så jag tänkte: "Allright Gud, men du förstår dig inte på politik. Hur kan jag gå och be om förlåtelse. Då tror hon att jag erkänner att jag haft orätt i själva saken . . . Men allright då!"

Jag tog spårvagnen till riksdagen. Plenum skulle börja först om två timmar, så det var säkert ingen risk att jag skulle träffa henne.

Men den första jag såg när jag kom upp för den långa trappan till riksdagshuset var den där människan. Hon stod där alldeles allena. Jag tänkte: "Gud du har humor." Men djävulen var också där och sade: "Säg det inte. Hon kan berättas för sitt parti att jag har ånrat vad jag har sagt."

Vårt finska riksdagshus har ju en lång trappa som leder upp till ingången. Jag har ibland undrat varför det är så. Kanske för att man skall hinna kämpa ut kampen i sitt samvete.

Så jag gick fram till henne och bad om förlåtelse för den ton jag använt. Och sen det handslaget har vi två samarbetat. Också för ganska stora saker, tex reformer för ånkor och barn. En gång mot höjningen av riksdagsmännens löner. Det var under en svår tid när många lönestrejker pågick. Och därför ansåg vi en höjning av riksdagslönerna just då för olämplig, psykologisk och rentav omoralisk. Tack vare att förslaget nu kom från två olika partier gick det naturligtvis lättare igenom.

— På det sättet har du fått vänner i flera olika partier?

— . . . och motståndare i det egna, skrattar Margit Borg-Sundman. Ja, jag är glad över många kontakter.

Vänner — motståndare

För många år sedan hade några människor gjort mig djupt orätt. Jag ville inte ta saken till domstol, men under två års tid undvek vi varandra, när vi råkade mötas på gatan. Så kom jag till Caux och där fick jag tillfälle att tala ut med en kvinna. Hon sade inte: Du är bitter och borde bli en bättre människa. Utan: "Hur kan du göra något för ditt land i riksdagen, när du har sådan bitterhet i ditt hjärta?" Jag protesterade. Men jag behövde inte gå många steg, förrän jag visste vad var bitter för och mot vem.

Följande morgon frågade hon jag gjort upp med Gud. "Min bitterhet är en berättigad bitterhet", svarade jag. Hon sade: "Bitterhet är bitterhet, och den blir till en skiljemur mellan människor eller mellan människa Gud. De andra har kanske gjort fel till 99 %, men du har gjort det till 1 %. Det skall du klara upp."

Det tog lång tid för mig men en dag gick jag hem till en av dem. Till slut måste jag be Gud: Sätt mitt finger på dörrklockan. Jag kan inte själv. När den andre öppnade och såg vem det var ville han slå igen dörren, men jag satte foten emellan och ropade: "Jag har inte kommit för att kräva utan för att be om förlåtelse för min bitterhet." Vi hade en fin stund. Jag fick inte tillbaka de pengar jag förlorat. Men nu har vi ett nytt förhållande och är goda vänner.

Jag gick direkt till riksdagshuset från det mötet och kände mig tio yngre och tio kilo lättare. När vi beredde oss i damrummet före plenum sade en riksdagskamrat från kommunistpartiet: "Vad har hänt med dig? Du är så genomglad, så annorlunda?" Så jag berättade hela historien för ne. "Och nu är jag fri!"

Då sade hon: "Jag är också bitter. Det är en svår bitterhet." — "Men du kan också bli fri." — "Nej, jag vill inte bli fri. Bitterheten är en motor i mitt arbete." Så vi fortsatte att tvätta händerna. Klockan för plenum ringde aldrig, så vi hann bli hemska rena.

Efter en stund sade hon eftertänksamt: "Ja, det skulle nog vara bra att vara så där fri." — "Gud kan hjälpa dig. Han tog mig i nacken och han kan hjälpa dig." — "Men jag tror ju inte på Gud. Vad kan han göra med mig?" — "Du är kanske närmare honom än jag, som fastän jag är kristen ändå kunde vara så genombitter och förstö-

► ra mitt arbete också här i riksdagen.”

För då insåg jag att jag varit allt annat än brobyggare. Då förstod jag också att privatlivet och det politiska livet är inte två olika saker. Man för med sig sina privata olösta problem, sina orena motiv också till politiken. Och de binder en där.

När jag några år senare skulle lämna riksdagen, kom denna människa och följde mig till dörren och sade: ”Se på mig, är någonting annorlunda i mig?” — ”Ja, du ser liksom lugnare och friare ut.” Så tittade hon omkring sig för att ingen skulle höra och sade: ”Kanske din Gud har hjälpt mig.”

— Men det faktum att du lyckats nå människor på det mänskliga planet har alltså inte medfört att varken de ens eller dina politiska övertygelser suddats ut?

— Nej! Jag har inte försökt få en kommunist att bli samlingspartist, och jag har inte heller blivit kommunist. Men vi har förställt varandra bättre. Att acceptera en annan som människa är något annat än att acceptera hennes åsikter. Och det här måste jag säga klart: Man skall inte suddas över sina samhälleliga åsikter för den skull att man är vän med någon.

Det betyder också att man mot sitt eget partis linje vågar rösta för ett an-

nat partis förslag, om man anser att det är rätt. Det jag lärt genom moralisk upprustning har givit mig mera mod att följa mitt samvete i sociala frågor.

— Och det är dessa ställningstaganden mot partilinjen som skaffat dig motståndare inom ditt eget parti?

— ... och gjort att jag gått miste om vissa framgångar. En gång när jag kom ner från talarstolen ropade mina kamrater till mig: ”Nu förlorade du sista chansen att någonsin bli minister.” Det var på skoj, men det visar nog att det yttersta hoppet ofta är att bli minister. Men när man har riktigt klara linjer, hjälper det. Det finns ingenting som är ”nästan” — nästan rätt, nästan ärligt. Jag har inte alltid sett vad som är rätt, men min strävan har blivit annorlunda.

— Men vad är det som fått en människa med så klara övertygelser och en så stark politisk känsla som du har att ändå vid flera tillfällen låta vad som är rätt vinna över det som gagnar din egen karriär?

— Att man en gång för alla sagt att denna linje vill jag följa — att ha kontakt med Gud, försöka lyssna på honom, försöka hålla mina motiv rena, ärligt och osjälviskt. Att man en gång beslutat sig — jag tror det är viktigt att besluta konkret. Och därtill

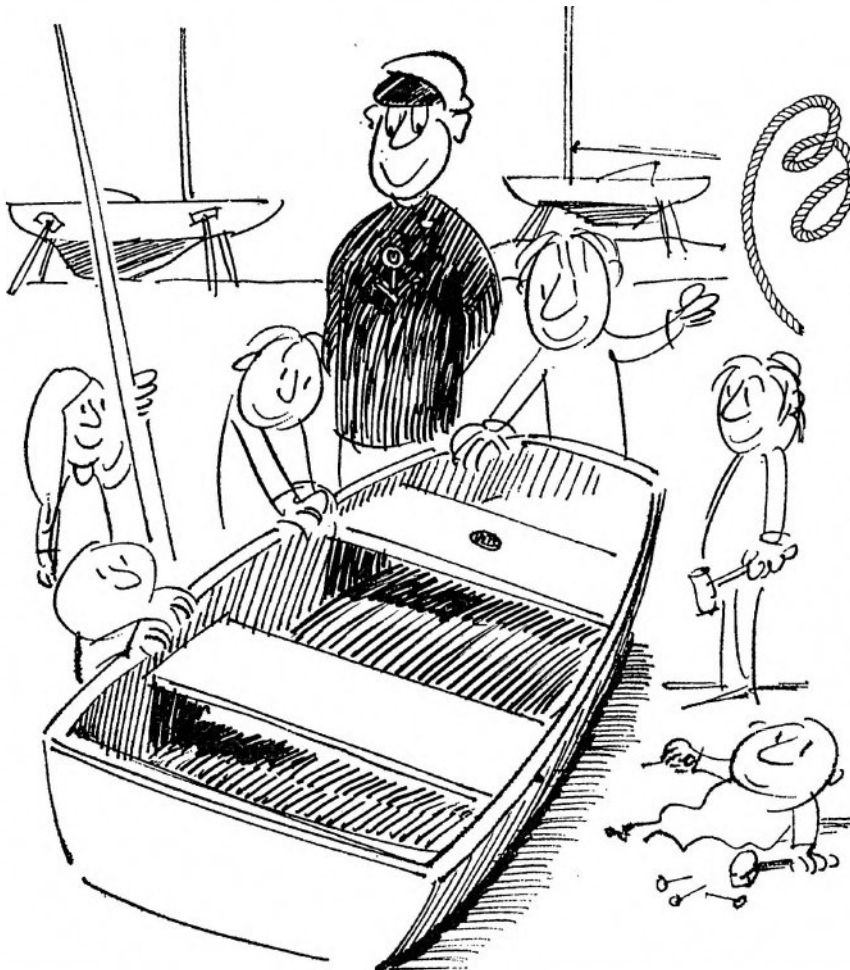
att ha vänners stöd — det sätter jag stort, stort värde på.

Fn håller jag på med föreläsningar för pensionärer i de sk ”golden age-grupperna” under temat ”Behövs vi ännu?” Där talar jag om fem-sex kanaler genom vilka vi som pensionärer kan påverka samhället i ett gemensamt ansvar för Finland — i våra hem, när vi handlar i butikerna, som TV-tittare som tar kontakt med TV eller skriver i tidningen och genom direkt kontakt med våra riksdagsrepresentanter. Inte hittar riksdagsmännen alltid på de goda sakerna de motionerar om. Flera förslag som jag gjort, tex om åldringsvård eller åtgärder mot ungdomsarbetslöshet har kommit från andra människor. Sen behöver riksdagsledamöterna också stöd som människor.

Jag brukar föreslå mina lyssnare att vi tillsammans skall utelämna ett ord ur vår vokabulär, ordet ”endast”: Jag är *endast* pensionär, *endast* en fd...

Man blir gammal när ingenting mera gör en brinnande i hjärtat. Strunt i rynkorna i ansiktet. Men om man saknar ett mål utanför sig själv, då får man rynkor i hjärtat och då först blir man gammal. När ingenting längre sätter en igång att brinna och kämpa. Jag älskar att kämpa.”

Intervjuare: **Finn Harald Wetterfors**

Båt PONTUS

BÅTPLANER?

Rådfråga

Båt-PONTUS

Göteborgs

Frihamn

Tel. 031-510704

Frihet och auktoritetstro

Utgivarkorsband

□ I sin memoarbok *Krigstid* tecknar Sven Stolpe bilden av den man som efter Frank Buchman kom att leda världsarbetet för moralisk upprustning, den engelske författaren, journalisten och idrottsmannen Peter Howard.

Stolpe skildrar Howards insatser för att bygga upp samförståndet i Väst-europa efter kriget, hans kontakter med Adenauer och andra politiska ledare och kommer så in på det skede i hans liv då han under fyra långa år smärtsamt blev utfrysad från Frank Buchmans sällskap.

Peter Howard beskriver hur Buchman hos honom snart fann en tendens att ställa sig in hos Buchman, att söka vinna hans uppskattning, med ett ord, ha honom till auktoritet och sätta honom på den plats i sitt liv som endast tillkom Gud. "Buchman kämpade med stor kraft, med en frenesi som tycktes oersonlig men som var effektiv, emot svagheten hos dem som försökte sätta sin tillit till honom som människa." Så länge Howard på något sätt hängde fast vid Buchman var det omöjligt för honom att vinna tillbaka det förtroende som präglade de första årens gemenskap.

Men efter fyra år skedde en djupgående förändring. En morgon i Rom 1950 skriver Howard i sin dagbok: "Lev absolut renhet för Guds skull. Hjärtat av denna revolution skall bli ditt hem under återstöden av ditt liv.

Det betyder att avstå från all mänsklig säkerhet på samma sätt som Frank Buchman gjorde när han lämnade sitt betalade arbete. Det kan komma att innebära att jag aldrig återvänder till mitt hem eller mitt land. Det betyder att vara redo för allt Gud kan komma att begära."

Vändpunkt

Resultatet blev en vändpunkt i Howards liv och även i hans förhållande till Buchman. Han berättar därom: "Jag gick i en korridor och då hörde jag Buchmans röst: 'Precis som förr i världen, eller hur, Peter?' Det var allt."

Det intressanta i detta förlopp är att

så snart Howard fattat ett tillräckligt djupgående beslut som rörde hans förhållande till Gud, så var han också fri i förhållande till Buchman och andra människor. Och Buchman kände det instinktivt.

— Lika mycket mitt fel

Stolpe återberättar denna episod och även något som hände några dagar senare. Howard säger till Buchman att han hållit sig undan. "Det har jag känt", svarade Buchman. "Det var lika mycket mitt fel. Jag kunde ha talat med dig tidigare, men jag hade inte kraft till det, eller också var tiden inte inne." (A. Wolrige Gordon: Peter Howard Life and Letters sid. 169.) Märk väl att det var Buchman som sade dessa ord, i ett ögonblick av självrannsakan. Men Stolpe tillskriver dem Howard! Säkerligen är det inte frågan om en medveten förvrängning från Stolpes sida. Men kanske det har att göra med att han så starkt reagerar mot Buchmans auktoritet, att han helt enkelt inte kan tillskriva honom ett yttrande som kan tolkas som självkritiskt.

I skyddande förklädning

Allt detta hände för 27 år sedan. Det skulle bara vara i och för sig intressant personhistoria om det inte direkt sammanhänger med den auktoritetsfråga som i så hög grad sysselsätter vår tid. Därför är det bra att Stolpe tagit upp saken i sin bok. Vi lever i en tid då all auktoritetstro ifrågasätts, också auktoriteten hos stora andliga ledare. Samtidigt spelar mänsklig auktoritet och "utstrålning" i TV-åldern större roll än någonsin. Det gäller inte bara ledarna i diktaturländerna. Det gäller också personligheter av olika slag som är "inne" i våra mer eller mindre demokratiska länder.

Men uppror mot auktoriteter är inte detsamma som att man är fri från dem. Och det är inte bara av beundran, dyrkan av en människa som man kan vara bunden. Är jag rädd för någon, är jag bunden av honom. Hatar jag

någon, kan jag vara bunden av honom. — Auktoritetstron kommer bara tillbaka i skyddande förklädning.

Verklig frigörelse från auktoritetsbundenhet är en livsfråga för demokratin. Annars kan t o m begrepp som 'medbestämmande' och 'frihet' bli en dimridå som döljer en naken maktkamp mellan auktoritetsbundna grupper. Man styrs av värderingarna i den gemenskap, det 'gäng' där man sin trygghet. Man styrs av det som ? 'inne'. Sådan styrning kan vara lika benhård som bundenheten vid en andlig ledare eller en politisk diktator.

Men sökandet efter verklig äkta auktoritet kan också leda till att människa, kosta vad det kosta — blir sann mot det djupaste i sig själv, emot Guds tanke när han skapade varje människa till sin avbild — för att nu använda kristet språkbruk. Då finns den inre auktoritet som är grunden för äkta demokrati. Ty då finns det vissa gemensamma värden för samlevnaden som medborgarna av fri vilja kan acceptera.

Bror Jonzon

Ny kassett

I VÅR HERRES HAGE

Sånger och visor om människor och djur

av

**Inga Wieselgren
och Per Olsson**

Pris 25:— plus porto 3:80

Beställes från

IDÉ & KULTUR

Sveavägen 34, 111 34 Stockholm

Postgiro 70 98 70 - 0

Gruppresor per flyg

till världskonferensen för moralisk upprustning, Caux, Schweiz, ordnas av Idé & Kultur, Sveavägen 34, 111 34 Stockholm. Information: 08/10 34 56.

Ny Värld utkommer med 12 nummer per år. Utgivare: Idé och Kultur, Sveavägen 34, 6 tr, 111 34 Stockholm. Tel. 08/10 34 56. Prenumerationspris per kalenderår: Sverige kr 30:—, postgiro 70 98 70—0 (Idé och Kultur), Finland mk 26:—, postgiro 11 20 95—0 (Ny Värld), Helsingfors. Lösnummerpris: kr 2:50 eller mk 2:—. Ansvarig utgivare: Lennart Sjögren. I redaktionen: Nils Gösta Ekman, Ingeborg Ekman, Bror Jonzon, Ann-Kristin Särnbrink, Finn Harald Wetterfors, Gunnar Wieselgren. ISSN 0347—2272